

୧. ଉଚ୍ଚାରଣ ଅନୁସାରେ ସଂସ୍କୃତ ସଂସ୍କାରଣ

୧। ଅନ୍ତରାଳିତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ (spread vowel): ଉଚ୍ଚାରଣ

ହୁଏତେ ଉଚ୍ଚାରଣ ହିଁ ସଂସ୍କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ତରାଳିତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ ସହିତ ତାହା ଅନ୍ତରାଳିତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ସ୍ୱର। ଉଦାହରଣ — 'ଇ', 'ଈ', 'ଊ'।

୨। ରୂପାନ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ (Rounded vowel): ଉଚ୍ଚ ସଂସ୍କାରଣ

ଅନ୍ତରାଳିତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏତେ ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ ସହିତ ତାହା ରୂପାନ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ (Rounded vowel) ସ୍ୱର। ଉଦାହରଣ — 'ଐ', 'ଔ', 'ଋ', 'ୠ'।

୩. ସ୍ୱରାନ୍ତର ସଂସ୍କାରଣ ଅନୁସାରେ ସଂସ୍କାରଣ ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କାରଣ

୧। ସଂସ୍କୃତ ସଂସ୍କାରଣ (closed): ଉଚ୍ଚ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ

ଅନ୍ତରାଳିତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏତେ ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ ସହିତ ତାହା ସଂସ୍କୃତ ସଂସ୍କାରଣ (closed) ସ୍ୱର। ଉଦାହରଣ — 'ଇ', 'ଈ'।

୨। ବିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କାରଣ (open): ଉଚ୍ଚାରଣ ଲକ୍ଷଣ

ଅନ୍ତରାଳିତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏତେ ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ ସହିତ ତାହା ବିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କାରଣ (open) ସ୍ୱର। ଉଦାହରଣ — 'ଆ', 'ଐ', 'ଔ', 'ଋ', 'ୠ'।

୩। ଅର୍ଦ୍ଧସଂସ୍କୃତ ସଂସ୍କାରଣ (Half-closed): ଉଚ୍ଚ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ

ଅନ୍ତରାଳିତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏତେ ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ ସହିତ ତାହା ଅର୍ଦ୍ଧସଂସ୍କୃତ ସଂସ୍କାରଣ (Half closed) ସ୍ୱର। ଉଦାହରଣ — 'ଐ', 'ଔ'।

୪। ଅର୍ଦ୍ଧବିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କାରଣ (Half open): ଉଚ୍ଚ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ

ଅନ୍ତରାଳିତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏତେ ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ବା ଉନ୍ମୁଳ୍ତ ସଂସ୍କାରଣ ଲକ୍ଷଣ ସହିତ ତାହା ଅର୍ଦ୍ଧବିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କାରଣ (Half open) ସ୍ୱର। ଉଦାହରଣ — 'ଐ', 'ଔ'।

୧୫/୧୧/୧୯